

ŽENSKI SVET

GLASILO ŽENSKIH DRUŠTEV V JULIJSKI KRAJINI

Izhaja prve dni vsakega meseca. — Letna naročnina : L 14 ; polletna : L 7 ; četrletna : L 3-50 ; poedini. zvezki : L 1-20. — Uredništvo in uprava : Trst, posta centrale, poštni predal šte. 384. — Odgovorna urednica : C. E. Godinova. — Tiska „Tiskarna Edinost“ v Trstu, via San Francesco d' Assisi 20.

LETNIK I.

OKTOBER

ŠTEVILKA 10.

===== VSEBINA 10. ŠTEVILKE : =====

NE TRGAJTE MI DETETA IZ NAROČJA	Stran	217
OBRAZI IN DUŠF. VIII. — DANICA HRISTIČKA. (M. G.)	„	219
LE ENO JE RES . . . (Pesem. Vera Albrechtova).	„	220
OLESJA. A. I. Kuprin. (Iz ruščine prevela P. Hočevanje) — (Nadaljevanje.)	„	221
ZAPUŠČENA. (Pesem. Utva)	„	225
GABRIJAN IN ŠEMBILJA. (Dr. Ivan Lah) — (Nadaljevanje)	„	226
OTROŠKI ZOBJE. (Zobotehnik Ferdo Palovec)	„	229
O VONJU IN PARFUMIH. (M. Ravnikova)	„	232
IZVESTJA : Nepoznani sestri naši! — Po ženskem svetu. — Materinstvo. —		
Gospodinjstvo. — Kuhinja. — Higijena. — Književnost in umetnost. —		
Razgovori. — Listnica uprave.	Str.	236, 237, 238, 239, 240
===== UREDNICA : PAVLA HOČEVARJEVA. =====		

V čevljarnici **FORCESSIN**

Trst, pri Sv. Jakobu, via Giuseppe Caprin 5

dobite najtrpežnejše

obuvalo za moške, ženske in dečke

Specijaliteta otroškega obuvala.

Cene posebno zmerne.

Postrežba točna.

D^RETTORE d'OSVALDO

Gorica - Corso Verdi 24 (Trg. Dom)

specijalist za očesne bolezni

perfekcioniran na dunajski kliniki.

ORDINIRA OD 10 - 12 IN OD 3 - 4.

PODRUŽNICA

Ljubljanske kredit. banke v Gorici

Corso Verdi „Trgovski Dom“

TELEFON ŠTEV. 50.

Brzjavni naslov: LJUBLJANSKA BANKA.

Deln.glavn in rezerve: **CENTRALA: LJUBLJANA** Dinarjev 36 milijonov.

PODRUŽNICE: Brežice, Kranj, Metkovič, Celje, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

Obreštuje vloge na knjižice po 4½%. Na daljšo odpoved vezane vloge po dogovoru. — Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. — Izvršuje vse v bančno stroko spadajoče posle najkulantnejše. — Uradne ure za občinstvo od 8½ — 12 in od 3 — 5. Ob sobotah popoldne, nedeljah in praznikih zaprto.

MIRODILNICA

v zvezi z lastno parfumerijo

E. GRAPULIN - GORICA

(nasproti ljudskemu vrtu)

Na drobno. — Cene brez konkurence. — Na debelo.

Ne trgajte mi deteta iz naročja . . .

Z boljo in s sladkostjo sem nosila pod srcem dete ter ga hranila z lastno krvjo. Ko se je prvič — kakor utrip nove nepoznane žile — javilo v meni njegovo življenje, ga je moja duša objela z vso toploto in ljubeznijo. V neprestani skrbi, žrtvi in nadi sem mu — še nerojenemu — vcepljala v srčece kali vseh najlepših, najplemenitejših rožic. Ne zadnja med njimi bila je ljubezen do mene, do moje besede, do sladke materinske besede!

Ko je stopilo dete v beli dan, ga je prva sprejela moja beseda. Pesem iz mojega srca mu je izvabljala smehljaj, mu tešila bolečine, ga zazibavala v sladki sen. V okrilju moje besede — materinske besede — so se razvijale njegove telesne in duševne sile. Nestrpno sem čakala dne, ko ga prvič povedem iz doma, v svet, v šolo, kjer naj v mili moji besedi — materinski besedi — dobiva podlago za svoj bodoči življenjski nastop. Vsa moja vroča ljubezen, vsa podzavestna bojazen, vse lepe nade so spremljale moje dete na prvi poti v šolo.

Na šolskem pragu pa si se nenadno pojavil ti, gospodar naš. Siloma si zaprl usta mojemu detetu, proklel njegovo be-

sedo — mojo materinsko besedo — ter govoril njemu nepoznano govorico.

Lice mojega deteta je pobledelo, v meni pa je zaplakala duša ter začutila najbridkejšo bol: bol matere, ki ji trgajo dete iz naročja...

Kdo si ti, ki tako kruto bičaš moje srce?! Ali ni tudi tebe rodila mati — sestra moja po Bogu in prirodi?! Ali ni tudi ona položila v tvojo dušo s svojo besedo — materinsko besedo — seme vseh dobrih in plemenitih čuvstev?!

Mati našega gospodarja, samo ti moreš razumeti mojo bol, samo ti se moreš zavedati dalekosežnosti zločina, izvršene nad menoj in mojim detetom. Le dve posledici se lahko rodita iz njega, druga groznejša od druge: ali bo zmagala v mojem detetu ljubezen do mene ali strah pred tvojim sinom. Bode li silnejša ljubezen, tedaj bo moje dete sovražilo tvojo deco; bode li zmagal strah, izdalo bo dete mene!

Izdajstvo nad rodno materjo — ali moreš to pojmiti ti, italijanska mati, ki si vcepljala svoji deci tako živo ljubezen do sebe, do svoje domovine?

Sovraštvo do tvoje dece — pomniš li še, v kaj se izlije mržnja med narodi?

Sedanost me boli, tresem se pred bodočnostjo, zato te prosim, te rotim, gospodar naš, ne trgaj mi deteta iz naročja! Kakor ga nisem rodila zato, da bo zaničevalo mene, tako mu nisem dala življenja zato, da bo sovražilo tebe! Moja ljubezen ga je rodila in vzgajala v nadi, da bo njegovo žitje in bitje v blagor meni, tebi in vsemu človeštvu.

Ne trgajte mi deteta iz naročja!

Obrazi in duše.

VIII.

*Danica Hristička. *)*

28. avgusta t. g. krenule su na Bled zastupnice slovenskih ženskih društava, da se poklone mrtvim ostancima prvakinje jugoslovenskih socialnih trudbenica. S dubokom žalošću i svetim poštovanjem pristupile su domu gde je dan ranije nenadno preminula gđa. Danica Hristička, predsednica i ustanoviteljica „Nar. žen. saveza“ u državi S. H. S. Telo pokojnice bilo je međutim već prenešeno u Beograd, u njenu užu otađžbinu.

**) Kliše je blagohotno dala na razpolago Deln. tisk. v Ljubljani.*

Ponikla u narodu ona je i živela za narod. Plemenita je ova žena materinskom ljubavi posvetila sav svoj život staranju za bednu i napuštenu decu. A u danima velikih iskušenja, koja su snažila srpski narod, morala je i ona poput drugih, da ispije mnogu gorku čašu. Odmah iza prevrata stala je okupljati oko sebe ženskinje i društva, koja su kao i ona bila prožeta verom, da u sedinjavanju i udruživanju svih radnih snaga leži spas kako žene, tako i naroda. I u toj zajednici pokazala je svu veličinu svoje duše.

Jugoslovenka i po krvi i po osećanjima ona je prva dala inicijativu, da stupe u što tesniju svezu sva hrvatska, slovenska i srpska ženska društva u Jugoslaviji. To se je ostvarilo 1919. godine i ustanovljen je „Narodni ženski savez“, koji obuhvata preko 200 ženskih društava. Danica Hristićka bila mu je predano i s požrtvovanjem predsednica do poslednjeg dana svoga života. Bila je to žena 'širokih vidika, odlična govornica i po duši i po srcu zaista velika žena.

Bogata po iskustvu i neobične inteligencije dodeljena je bila kraljici Mariji kao prva dvorska dama. Glavna zadaća joj je bila, da mladu kraljicu upozna sa životom i radom jugoslavenskih ženskih organizacija.

I pored visokog socialnog položaja i pored velike zauzetnosti u svim feminističnim pokretima, nije ni za časak napustila rad na polju dobrotvornosti, koji je i bio početna tačka njenog javnoga delovanja uopšte. Pred samu smrt predvodila je akciju za „Dečji dan,“ koji je doneo velikog uspeha u korist zapuštene dece.

U nepunoj 57. godini života legla je u rani grob žena puna iniciative, energije i temperamenta, oduševljena za svaki rad, koristan po ženu, dete, narod uopšte. Pokojna je Hristićka mnogo radila, mnogo žrtvovala, mnogo postigla. Smrt je omela njene planove, kojih je ona još mnogo trebala da ostvari. Svojim je svetlim primerom označila jugoslavenskoj ženi put njezina javnog rada.

M. G.

LE ENO JE RES... (Vera Albrechtova.)

Le eno je res:
to zeleno drevo,
tn v njem življenje in petje,
in prvega solnca topli žar,
med travo pisano cvetje,
in nad vsem tem žarom
azurno nebo;
a med človeštvom — prokletje...

Življenje je heroična pesnitev; človek pa išče življenju utrip žile.

M. Gorki.

OLESJA. A. I. KUPRIN. (Iz ruščine poslovenila P. Hočevarjeva.)

(Nadaljevanje.)

Vsa ta noč se je zlila v neko veličastno, čarobno pravljico. Izšel je mesec, njegov svit je čudovito, pestro in tajinstveno pobarval gozd, legal je sredi mraka z nervoznimi, sinjebledimi lisami na lubje debel, na krivenčasto dračje, na mah, ki je bil mehek kakor plišasta preproga. Tanka brezova stebila so se belila rezko in natančno, zdelo se je, kakor da so nametane na njih redkem listju srebrne, prozorne plinaste odeje. Mestoma pa svetloba sploh ni pronikala pod gosto zaveso smrekovih vej. Ležal je gost, neprodiren mrak, samo na sredi je polzel od nekod pramen ter žarko ozarjal dolgo vrsto dreves in metal na zemljo ozko, pravilno pot, tako svello, okrašeno in prelestno kakor aleja, nakičena s palčki za svečani izprehod Oberona in Titanije. Midva pa sva hodila, objeta, sredi te smehljajoče žive bajke, brez besede, uživajoč svojo srečo in skrivnostni molk gozda

„Dragi moj, glej, jaz sem čisto pozabila, da moraš ti hiteti domov“, se je naenkrat spomnila Olesja. „Oh, kako nič ne mislim: ti si komaj malo okreval, jaz te pa ustavljam tukaj v gozdu.“

Objel sem jo, odgrnil robec z njenih gostih temnih las, nagnil sem se k njenim ušesom in jo komaj slišno vprašal:

„Ali ti ni žal, Olesja? Se ne kesaj?“

Počasi je odkimala z glavo.

„Ne, ne... Naj se zgodi potem karkoli, kesala se ne bom nikdar. Meni je tako lahko...“

„Pa se mora zgoditi kaj? Zagotovo?“ V očeh ji je zasvetil izraz meni že znane mistične groze.

„O da, prav gotovo... Pomniš, pripovedovala sem ti o trefovi dami? Ta trefova dama sem — jaz, čaka me nesreča, to so govorile karte... Veš, jaz sem te že hotela prositi, da bi ti sploh ne prihajal več k nam. Pa ko si zbolel in te nisem videla skoro pol meseca... polastilo se me je tako hrepenenje, taka želja... zdelo se mi je, da bi vse na svetu dala, samo da bi bila še trenotek s teboj... In takrat sem sklenila tudi to. Naj bo, sem si mislila, kar bo, toda jaz ne dam svoje radosti za ne vem kaj...“

„To je res, Olesja. Tudi z menoj je bilo tako,“ sem rekel ter se z ustnicami dotaknil njenih senc. „Do takrat nisem vedel, da te ljubim, dokler nisem bil ločen od tebe. Res, ni zastoj rekel nekdo, da je ločitev za ljubezen to, kar je veter za ogenj: malo ljubezen pogasi, a veliko razpiha še silneje.“

„Kako si rekel? Povej še enkrat, povej, prosim te,“ se je zainteresirala Olesja.

Ponovil sem ta izrek, za katerega ne vem, čigav je bil. Olesja se je zamislila, po pregibanju njenih ustnic sem videl, da ponavlja moje besede. Od blizu sem se zagledal v njeno lice, v njene velike črne oči, ki so

blestele kakor žarki svet lune; začutil sem, kako me je stresel mrz in kako mi je spolzela v dušo nemirna slutnja, slutnja bližajoče se tuge.

XI.

Skoro ves mesec se je nadaljevala čarobna pravljica najine ljubezni. Še sedaj živi v meni z neomajno silo Olesjin obraz in pa te žarke večerne zarje, rosna jutra, duhteča po šmarnicah in medu, polna bodre svežosti in zvonkega ptičjega čvrčanja, oni topli, soparni junijski dnevi... Dolgočasje, utrujenost, večna strast do vagabundskega življenja ni nikdar vznemirjala duše. Kakor paganski bog ali pa mlada močna žival tako sem se naslajal s svetom, s toplo zavestno življenjsko radostjo, z mirno in zdravo čustveno ljubeznijo.

Stara Manuliha je bila po mojem okrevanju tako neznosno čmerikava, sprejemala me je s tako očitno zlobnostjo; kadar sem pa sedel v koči, je ježno in šumno prestavljala lonce, in sklenila sva z Olesjo, da se bova vsak večer shajala v gozdu... Veličastna zelena prelest gozda je krasila najino udano ljubezen kakor dragocena oprava.

Vsak dan sem začudeno opazoval, da kaže Olesja — ta deklica, ki je zrasla sredi gozda, ki ne zna ne čitati ne pisati — da kaže v mnogih življenjskih slučajih prav fino delikatnost in neko posebno, prirojeno taktnost. V ljubezni — v pravem, surovem smislu — so vedno strašne strani, ki povzročajo muko in stid občutljivim, umetniškim naturam. Toda Olesja se jih je znala izogibati s tako naivno čednostjo, da ni užalila najine zveze niti najmanjša opazka, niti jeden ciničen moment.

Medtem se je bližal čas mojega odhoda. Po pravici rečeno: vse moje službene dolžnosti v Prebrodu so bile že davno izpolnjene in le namenoma sem odlagal rok svojega povrata v mesto. Olesji nisem še niti z besedico omenil tega, celo misliti si nisem upal, kako bo sprejela obvestilo o mojem odhodu. Sploh sem bil v jako mučnem položaju. Navada je zapustila v meni zelo globoke korenine. Da vidim vsak dan Olesjo, da slišim njen mili glas in zvonki smeh, da čutim nežno prelest njene ljubezni — bilo je zame več nego potreba. V onih redkih dneh, ko nama je deževje preprečalo sestanek, sem se čutil kakor izgubljenega, kakor da me je nekdo oropal nečesa poglobitnega, najvažnejšega za moje življenje. Vsako opravilo se mi je zdelo dolgočasno, odveč in vse moje bitje je hrepenelo v gozd k toploti, k svetlobi, k milemu obrazu Olesje, ki sem se je bil tako navadil.

Misel, da bi se poročil z Olesjo, mi je vedno pogostejše prihajala v glavo. Od začetka se mi je samo izredka zdela kakor možen in naposled tudi časten izhod iz najinih odnošajev. Ustavljal in plašil me je le pomislek, niti predstavljati si nisem smel, kakšna bo Olesja, oblečena v moderno obleko, govoreča v gostilni z ženami mojih tovarišev, iztrgana iz tega čarobnega okvira starega gozda, polnega bajk in skrivnostnih moči.

Toda čim bolj se je bližal čas mojega odhoda, tem bolj sem se bal samote in polaščalo se me je otožno hrepenenje. Sklep, da se bom ženil,

je bil od dne do dne trdnjši v moji duši in proti koncu nisem niti mislil več na to, da bi bila ta ženitev predrzno izzivanje družbe. „Saj se poroče tudi dobri in učeni možje s šiviljami, sobaricami,“ sem se tolažil, „pa žive lepo in do konca svojih dni blagoslavljaajo usodo, ki jih je bila pripravila do tega sklepa. Menda ne bom nesrečnejši nego drugi, navsezadnje?“

Nekoč, sredi junija, pod večer sem po navadi čakal Olesjo na ovinku ozke gozdne stezice med grmovjem cvetoče tintovine. Že oddaleč sem prepoznal lahek uren šum njenih korakov.

„Zdravstvuj, ljubček moj,“ je rekla ter me objela in težko soplala. „Si se načakal, kaj ne? A jaz sem se komaj, komaj izmuzala ... Tako sem se morala prerekati z babico.“

„Ali še sedaj ni nehala?“

„Kaj še! Ti, pravi, boš propadla radi njega ... Naužil se te bo do sitega, potem te bo zapodil. Nima te rad, nikar ne misli ...“

„To pravi ona meni?“

„Tebi, mili moj srček ... Pa veš, jaz ji ne verjamem niti besedice.“

„Pa ve ona vse?“

„Ne rečem — gotovo — vsaj zdi se mi, da ve. Jaz sicer ne govorim ž njo o tem — samo, kar ugame. Pa kaj bi premišljevala to ... Pojdiva!“

Odlomila je vejico tintovine z bujnim šopom belih cvetov in si jo vtaknila v lase. Počasi sva šla dalje po stezici, nekoliko zardeli v večernem solncu.

Že minulo noč sem se bil odločil, da ji ta večer razložim vse, naj bo, kar bo. Toda čudna bojazen mi je težila jezik. Mislil sem si: če ji povem o svojem odhodu in o svoji ženitvi — ali mi bo verjela? Ali se ji ne bo zdelo, da hočem s svojo ponudbo samo zmanjšati in olajšati prvo bolečino zaudane rane? Ko bova prišla do tistega maklena z oluščnim deblom, pa bom začel, sem si mislil. Bila sva vštric maklena, pa sem pobledel od razburjenja; že sem premenjal dihanje, da bi začel govoriti, kar je hipoma oslabela moja smelost, ki se je končala z nervoznim bolešnim utripanjem srca in s čudnim hladom v ustih. „Dvajsetsedem — moja feralna številka,“ sem mislil za nekaj minut: štel bom do dvajsetsedem, potem pa ...“ In začel sem štet v mislih, ko sem pa prišel do dvajsetsedem, sem že zopet začutil, da še ni dozorela odločnost v meni. „Ne,“ sem si rekel, „rajši štejem naprej do šestdeset, to je skoro cela minuta, potem pa zagotovo, zagotovo ...“

„Kaj ti je danes?“ je naglo vprašala Olesja. „Ti premišljaš nekaj neprijetnega. Kaj se ti je pripetilo?“

Tedaj pa sem izpregovoril; izpregovoril s takim meni samemu zopernim glasom, zelo malomarno, kakor da bi bil govor o nekem najneumnejšem predmetu.

Res, malo neprijetnost imam ... uganila si, Olesja ... Vidiš, moja služba je tukaj končana in oblast me zove v mesto.“

Počasi, od strani sem se ozrl na Olesjo, in videl sem, kako ji je izginila rdečica z lic in kako so ji drhtele ustnice. Toda ni mi odgovorila niti besede. Nekaj minut sem molče stopal poleg nje. V travi so glasno čvrčali črčki in nekje oddaleč se je slišalo enolično neprestano škripanje božjega volka.

„Naposled ti to tudi sama razumeš (sem zopet povzel besedo), da mi ne kaže ostati tukaj in konečno tudi ne smem zanemarjati službe ...“

„Ne nikakor ne tu ni govora,“ je odgovorila Olesja nekako mirno, toda s takim gluhim brezzivljenjskim glasom, da mi je bilo prav težko. „Če je služba, potem seveda ... treba iti ...“

Ustavila se je pri drevesu in se uprla s tilnikom ob deblo, vsa blede, z onemoglo povešenimi rokami, z bridkim boleznim nasmehom na ustnih. Njena bledica me je preplašila. Nagnil sem se k njej ter ji krepko stisnil roke.

„Olesja ... kaj ti je? Olesja ... mila Olesja!“ ...

„Nič mi ni oprostite mi to mine. Tako v glavi se mi je zvrtilo“

Siloma se je premagala in stopila naprej ter pustila roke v mojih.

„Olesja, sedaj si mislila o meni slabo, sem ji kljubujoče rekel. „Sram te bodi. Ali tudi ti misliš, da morem jaz oditi in te pustiti? Ne, draga moja! Zato sem tudi začel ta pogovor, ker hočem iti že danes k tvoji babici in ji reči, da boš ti moja žena.“

Moje besede niso Olesje prav nič presenetile, česar pač nisem pričakoval.

„Tvoja žena?“ Počasi in žalostno je zmajala z glavo. „Ne, Vanječka mili, to je nemogoče!“

„Zakaj, Olesja, zakaj?“

„Ne, ne ... Tudi ti sam razumeš, da je smešno misliti to. Kakšna žena bi bila jaz vendar zate? Ti — gospod, razumen, izobražen, a jaz? Jaz ne znam niti čitati, ne vem niti kam stopiti ... Ne bi se mogel izogniti zasramovanju radi mene“

„To je neumnost, Olesja!“ sem trpko pripomnil.

„Črez polleta ne boš prepoznala sama sebe. Ti niti ne slutiš, koliko prirojenega razuma in opazovalnosti imaš ti. Skupaj bova prečitala več dobrih knjig, seznanila se bova z dobrimi ljudmi, ves božji svet si bova ogledala. Olesja ... do starosti, do same smrti bova hodila roko v roki tako, kakor hodiva sedaj, ne bo me sram radi tebe, temveč ponosen bom nate in ti hvaležen!“ ...“

Na te iskrene besede mi je Olesja odgovorila s hvaležnim stiskom roke, pa je vendar vstrajala pri svojem.

„Pa to ni vse! ... Mogoče, da ti še niti ne veš? ... Nikdar ti nisem pripovedovala ... Veš, jaz nimam očeta ... sem nezakonska ...“

„Nehaj, Olesja ... To mi je manjša zapreka nego vse drugo. Kaj je meni do tvojega rodu, če si mi ti dražja nego oče in mati, dražja nego celi svet? Ne, vse to so malenkosti, prazni izgovori!“ ...

„Golobček moj ... Bolje bi bilo, da bi sploh ne bil začel govoriti o tem ... Ti si mlad, prost ... Pa če bi se mene res polastilo nekaj — da bi ti zvezala roke in noge za celo življenje ... Pa če bi ti potem ugajala druga? Ti me boš takrat črtil, proklinjal boš tisti dan in uro, ko sem privolila, da grem s teboj!“ je proseče vskliknila, ko mi je videla na licu, da so mi bile neprijetne njene besede. „Nečem te užaliti. Samo na tvojo srečo mislim. In nazadnje si tudi na babico pozabil. Le pomisli samo, če bo to od mene lepo, da jo pustim samo?“

„Kaj še ... tudi za babico se dobi prostor pri nas. (Reči moram, da me je zelo neprijetno dirnila misel na babico.) Pa če ne bo hotela živeti pri nas, so pa v vsakem mestu take hiše ... ki se jim pravi hiralnica, kjer dajejo takim starim ljudem mirno in skrbno postrežbo ...“

„Ne, kaj misliš? Ona bi ne šla nikamor iz gozda. Boji se ljudi.“

„No, potem pa sama razmišljaj, kako bi bilo bolje, Olesja. Treba je, da se odločiš ali zame ali za babico. Vedi samo to edino — da bo meni brez tebe odveč tudi življenje.“

„Solncece moje!“ je z globoko nežnostjo izpregovorila Olesja. „Že za same tvoje besede sem ti hvaležna ... Ti si ogrel moje srce ... Toda vendar se ne bom poročila s teboj ... Raje grem kar tako s teboj, če me ne preženeš ... Samo ne hiti, prosim te, ne sili me. Daj mi dva dni, da bom vse dobro premislila ... Tudi z babico moram govoriti.“

„Poslušaj, Olesja, sem se domislil in jo skrbno vprašal: „Morebiti se ti zopet — cerkve bojiš?“

Res, treba je bilo začeti s tem vprašanjem. Skoro vsak dan sem se prerekal z Olesjo in se trudil, da bi ji omajal vero v obladanje čarodejnih sil in v namišljeno prokletje, ki leži nad njenim rodом. Pravzaprav pa je v vsakem ruskem inteligentu nekaj razvijalca. To imamo v krvi, to nam je dano od vse ruske beletristike poslednjih desetletij. Kdo ve? — če bi Olesja globoko verovala, če bi se strogo držala postav in bi nikdar ne zanemarjala cerkvenega bogoslužja — lahko bi se zgodilo — da bi se potem začel norčevati (pa samo malo, ker sem od nekdanj veren človek) iz njene religioznosti in bi začel razvijati v njej kritično preizkuševalnost uma. Ali verno in z naivno prepričevalnostjo je zatrjevala, da občuje s temnimi nevidnimi silami in da je tuja Bogu, s katerim se je celo bala govoriti.

(Nadaljevanje.)

ZAPUŠČENA. (Utva.)

Kje ve bele ste stezice,
kje cvetoče ve gredice,
kje si mili slavec moj?
Le enkrat mi še zapoj!

Pred menoj samotna cesta,
rožam oh, ob nji ni mesta,
slavec moj je onemel,²
dragi moj — je drugo vzel ...

GABRIJAN IN ŠEMBILIJA. (Dr. Ivan Lah.)

(Povest o močnem vitezu Gabrijanu in lepi devici Šembiliji, kakor jo je napisal otec Remigij iz reda malih bratov na svetem otoku Lakijanu, kjer se je godila ta povest).

VIII.

Takrat ko se je tiha pravljica na vrtu vsak večer ponavljala, je sanjala gospa Odilija nekoč vso noč na gradu težek sen: sanjalo se ji je, da vzrastla je na grajskem vrtu krasna rožica, ki se nad druge vse je dvignila, vsa bela nežna kakor lilija, in z vonjem svojim napolnila je ves vrt in grad in žar bil njen je zlat, kot da iz solnca se rodila je, in bila je kakor nadzemski čar, ki jemlje vid očesu, ker v njem žari nebeški svit iz večnosti razlit. In vse okoli je omamljala s čarobno svojo to opojnostjo, in rastle je in se je višala in proti solncu se je bližala, kakor da žarkom bi naproti šla, da bi toploto njih sprejemala visoko tam, kjer še ne motijo oblaki jih in bele meglice, ki nad zemljo se temno dvigajo in čisti žar nebes zakrivajo. Tako na vrtu razcvetela je ta lepa bela nežna lilija in venec svoj blesteči širila v bohoten cvet je vonja rajskega. A takrat v listju zašumelo je, zganilo se je v meji vejevje in cvetke v gredi vstrepetale so — po zemlji se je nekaj bližalo, kakor da črna senca vije se med travami in med cvetlicami — in k roži beli se je bližalo, tja k beli roži sredi drugih rož, tja k beli, nežni mladi liliji — in ona stala mirno je sred njih in k solncu je visoko dvigala

cvetočo glavo vso obžarjeno. In glej, plazeča senca se po tleh naenkrat vzpela je navzgor, iz rož se gadja glava pokazala je in se po vrtu je ozirala... Žarele so peklenske ji oči, kakor da žrtev bi izbirala, in pod pogledi so strupenimi vse rožice venele, umirale, in v strahu so glavice sklanjale in čakale obupane na smrt. A črni gad pogledal je prek njih čez vrt in je obstal nenadoma kot smrtni dih sred vrta grajskega, in s čudnim glasom se je zasmel, ko nad cvetlicami venečimi obrnil glavo je na vse strani in rožo sredi njih zagledal je. In plazil se je dalje proti nji in kimal z glavo je povzdignjeno in sikal je in pikal naokrog in bolj in bolj se roži bližal je. In koder je vodila njega pot, so rožice se pripogibale, umikale se, omedlevale, da čulo se je kakor smrtni jok. In kamor segel je njegov pogled, zatrepetal je cvet in sklonil se kakor zadet od strupa smrtnega, in sled za njim je bil kot črn trak razpet čez grede vrta grajskega. In že je dvignil svojo glavo gad in rože gledal je in zdaj — oči mu v strasti zlobni zažarele so, zasiknil je... Gospa Odilija je v strahu groznem težko vzdihnila, iz strašnih sanj se prebudila je in gledala je vsa preplašena... Na vrtu je sijala zvezdna noč,

vse mirno bilo je povsod okrog, le njen obupni vsklik od sten po sobi temni še odmeval je. In rekla je gospa Odilija:

„Kaj sanje grozne naj pomenijo, ki bile so mi živo pred očmi, kot da sem vse v resnici videla?“

In v strahu je na rožo mislila, na rožo sredi vrta grajskega, ki bila je kot nežna lilija, vsa snežnobela, nedotaknjena od grešnega sveta, obžarjena od solnčnih žarkov kot nevestica, ki čaka ženina nebeškega.

In sama sebi govorila je:

„To ona je, to je Šembilija, po nji je stegnil svojo glavo gad, in v sanjah videla sem znamenje, ki čudežno me je opomnilo ...“

In urno je planila s postelje in vrata v temi je odpirat šla v sosedno sobo in potihoma se k postelji je beli bližala, da ne bi prebudila hčerkice, če mirno spava sredi lepih sanj. A prazna tam je bila postelja, odeja bila je razgrnjena, in prazno bilo je po sobi vse ...

In zakričala v strahu je gospa:

„Šembilija, kje si, Šembilija, o dete moje drago, ljubljeno, kam si odšla? O zlata hčerkica, oglasi se nesrečni materi, kam si izginila od nje to noč?“

In slutnja težka mater je obšla, odšla iz sobice je na hodnik in po stopnicah odhitela je na grajski vrt, da vidi, je li res, kar v sanjah je pregroznih videla. Prišla je ven in je zaklicala:

„Šembilija, otrok moj ljubljeni, kje si, kje si, kam si odšla v to noč, oglasi se nesrečni materi!“

In sredi rož jo je zagledala,

tam stala bela je Šembilija, obdana od cvetočih nočnih rož, med travami in med cveticami, in bila roža je med rožami kot tista snežnobela lilija, ki vzrastla je tako nenadoma od solnčnih žarkov vsa obžarjena.

In rekla je gospa Odilija:

Kaj delaš tu, otrok moj ljubljeni, v polmračni noči, tu med rožami?

Ah, jaz sem težko sanjala, nevarnost ti preti, Šembilija; sem sanjala, da v grajski se je vrt priplazil gad ves grd in bližal se je tebi, ki si stala sredi rož, kot bela lilija, ki dviga se nad rožami in vsa zamaknjena v nebo se v solnčnih žarkih lesketa, da polna sladke nje opojnosti okolica je vsa omamljena.

Tako si stala. In takrat prišel je gad in dvignil glavo iznad rož — in ti si tiho, mirno čakala ...“

In v strahu je zaplakala gospa od težkih sanj že vsa preplašena.

In rekla mirno je Šembilija:

„Odpusti mati, da odšla sem ven, v to lepo noč iz svoje sobice, zvabila me je čudotvorna moč, ki skriva v tihi mesečini se in v sinjih daljah tke svoj večni sen, ko plava noč nad zvezdami. Poglej ta svet brez mej ves z lučkami prepel, ta čudni kras, krog neba širnega, objetega v skrivnosti polni mir, v polnočni čas, ko iz raja svetega gredo nebeški varhi angelci in plavajo s perutmi zlatimi, da ni jih čuti, skozi širni svet in zvesto vse ljudi varujejo ...“

Ko zemlja spi, nad njimi čuvajo, in vsipljejo jim v dar najlepših sanj. In vse nebo je kakor baldahin pretkan od dragocenih biserov

in iz višin se sliši spev svetov,
 ki v širni noči Boga hvalijo
 in trosijo po tihi zemlji mir,
 ki plava nad gorami daljnimi,
 gozdovi, logi in dolinami,
 da skriva mrak se za poljanami
 in zvezde trepetajo radostno
 in s cvetkami se pogovarjajo
 o sanjah lepih nad višavami.
 In čez vrtove veje veterc tih,
 kot da prinaša s seboj pravljice
 iz slavnih krajev nam oddaljenih
 in moti s šepetanjem rožice,
 zasanjane, in nosi v svetlo noč
 njih smeh in vzdih in tiho odhiti
 med bele brezice in šepeta
 po njih vrheh, da ptičice budi.
 Tako sem stala tu in gledala
 ta čar nebeški in poslušala,
 kaj šepeta visoka lepa noč
 in pesem zemlje in odmev neba.“
 In rekla je gospa Odilija:
 „In na nevarnost nisi mislila,
 ki nosi s saboj jo tema noči,
 ki skriva v nji se kakor zlobni gad
 in plazi skrito se med rožami
 kot nočni hlad, ki cvetje pomori.“
 Odgovorila je Šembilija:
 „Saj zdi se mi, da grájski vrt zbudi

se šele v noči, kadar vse zaspi,
 in sanje vse okrog zagrnejo,
 takrat se cvetke moje ožive
 zja in sem kot kraljica sredi njih,
 ki vse skrivnosti mi razlagajo.“
 In rekla je gospa Odilija:
 „Saj tvoje so po dnevi rožice,
 ne moti jim po noči sladkih sanj,
 naj mirno v mesečini spavajo
 in zjutraj, ko se v solncu zdramijo,
 prišla boš ti iz svoje sobice,
 da kot kraljico te pozdravijo.
 Ne delaj, hčerka, materi skrbi,
 ki v strahu zate vedno trepeta,
 da temne te ne zvbijo moči
 iz varnega zatišja grajskega.“
 In šla je z materjo Šembilija
 po belih stezah med gredicami,
 po rosinah travah med cveticami
 in rožami, ki so se klanjale,
 kot da bi se od nje poslavljal
 in plakale so solzne bisere,
 ki bile z njimi so ovenčane,
 ker šla je mimo njih nevestica,
 ki so jo čakale po teh nočeh
 presanjanih, in jo pozdravljale
 brez upanja, da pride še kedaj
 nazaj v naročje ženina... Tako
 končala se je lepa pravljica.

(Nadaljevanje.)

Globoka misel je odlomek duše.

—:—

Oči morejo zamenjati obzorje, duša pa ima vedno isto.

—:—

Pri selitvah srca se vselej kaj razbije.

Augusta Amiel-Lapeyre.

—:—

Naj je žena možu Gracija ali Erinija; naj mu prinaša vonjave ali meša otrove; naj mu bo muza in boginja; naj mu daje vero, ki rešuje, ali resnico, ki ga zadovoljuje, ali veselje do ustvarjanja: žena hoče vedno samo ljubiti. Mož pa neprestano stremi po pridobivanju in gospodovanju, zato hoče predvsem biti ljubljen.

Teresa D. D. Venuti.

Otroški zobje. (Zobotehnik Ferdo Palovec.)

Šele tekom zadnjih desetletij so uvideli, da je negovanje ust in zob važen del splošnega telesnega negovanja. A še danes ljudstvo v splošnem ne pripisuje prave važnosti negovanju ust in posebno manj premožni sloji ne poznajo drugega lečenja zobnih bolezni kot izvadenje. Zato je treba ravno na tem polju še veliko razjasnjevanja in pouka. V sledečem podam nekaj osnovnih črtic v tem pogledu.

Otrok se rodi brez zob, zrastejo mu šele tekom druge polovice prvega leta. Kljub temu pa je ravno prvo leto od prvega dne dalje velikega pomena za razvoj zob. Že ob rojstvu so v čeljustih krone mlečnih zob skoraj popolnoma razvite in za temi se nahajajo že celo početki stalnih zob. Tu se prično v tem času nabirati že apnene sestavine, in sicer najprej v stalnih kočnikih in nato v stalnih sekavcih, katerih krone v prvem letu popolnoma zapnenijo. Če je torej dojenček bolehen, ne dovaja včasih organizem nastajajočim zobem dovolj apnenca, kar je povod, da je zobni emajl razjeden ali luknjičast. Tako nastanejo takozvani rahitični zobje, kar pa se pokaže šele v 6-8 letu, ko se pojavijo stalni zobje. Vzroki neenakomernega dovajanja apnenih sestavin so posebno infekcijske bolezni, ošpice, škrlatica, legar i. t. d., najbolj pogosto pa težke ovire v prebavi in takozvana angleška kostna bolezen *) (rahitis). Dokazano pa je, da tema dvema dosti preje podležejo umetno hranjeni otroci kot oni, ki jih doji mati. Zato je prvi zakon, ki ga zahteva negovanje zob: *matere, dojite če le mogoče svoje otroke same, ako hočete, da bodo imeli zdrave in lepe zobe.*

Obenem pripominjam, da si že pred rojstvom jemlje otrok iz materinega telesa ves apnenec, kar ga rabi. Apnenec tvori namreč glavno sestavino kosti. Večkrat tedaj opazamo, da materini zobje med nosečnostjo ali potem, ko doji, jako oslabe ali se drobe. Zato je potrebno, da ima žena med tem časom hrano, ki ima veliko apnenca, to so predvsem: kravje mleko, jajca, jagode, češplje, grah, krompir. Tudi ima bel kruh več apnenca v sebi kot črn.

Prvi zobje proderejo v sedmem mesecu in sicer najprej spodnji veliki sekavci, kmalu nato zgornji. V 8.-12. mesecu sledijo spodnji in za tem zgornji mali sekavci. Za svoj prvi rojstni dan ima tedaj normalen, zdrav otrok 8 sekavcev. Ostali zobje zrastejo v skupinah zgoraj in spodaj obenem, in sicer od 12.-16. meseca prvi kočniki, od 16.-20. meseca podočniki, od 23.-25. meseca drugi kočniki. Z dvema letoma je torej prodiranje mlečnikov popolnoma ali domalega končano. Mlečno zobovje obsega 20 zob, in sicer v vsaki čeljusti 4 sekavce, 2 podočnika in 4 kočnike.

Pri slabotnih in bolehnih otrokih se prodiranje mlečnikov pogosto zakasni in prične lahko šele pri enem letu. Otrok se v tem času bolj slini,

*) Naši ljudje pravijo ponekod angleška bolezen sifilidi. Te spolne bolezni pa ne smemo zamenjati z angl. kostno boleznijo ali rahitiko. Rahitični otroci imajo radi šibkih koščic poleg drugih znakov tudi upognjeno hrbtenico in krive nožice. (Op. ur.)

vtika v usta igrache ali roko in je ponoči malo nemiren. Drugega pa pri zdravem otroku ne opazamo. Če so otroci v času, ko dobivajo zobe, bolni in imajo božjastne napade, drisko, katare i. t. d., je to največkrat v zvezi z rahitično boleznijo in je najbolj pametno poklicati zdravnika.

Otroku moramo že od prvega dne dalje čistiti usta in sicer zadostuje zato mokra platnena krpica, ki jo ovijemo okrog prsta. Neprimerna pa je zobna ščetica, ker z njo lahko ranimo otroka. Ako pa dojenčku ust ne snažimo, mu ostajajo v ustih ostanki mleka, ki se razkrajajo. Posledica tega je otežkočena prebava. Treba pa je dojenčku izbrisati usta tudi, predno ga vzame mati k prsim, ker se že v novorojenčkovih ustih nahajajo glivice, ki povzročajo huda vnetja, ako so materina prsa ranjena.

Po prvem letu lahko snažimo otroku zobe s ščetko, ki naj bo primerno majhna. Pri tem uporabljamo vsaj enkrat na dan zobni prašek. Z dvema letoma se otrok lahko navadi, da si izpira usta. Zato vzamemo solno raztopnino in sicer 1 čajno žličko soli na en liter mlačne vode. Otroku snažimo zobe zjutraj in po jedi. Zvečer po zadnjem snaženju zob naj otrok ničesar več ne je. Posebno slabo je, ako mu damo, predno zaspi, čokolado, ki se prime zob in se ponoči razkrajja. Tudi je napačno misliti, da trda jedila zobem škodujejo, nasprotno: otroci naj veliko rabijo zobe, ker si jih s tem utrdijo, posebno zdrav je črn kruh. Ako pa dobe otroci slaščice, moramo tem bolj paziti na temeljito snaženje zob.

Zgodaj — lahko že s tremi leti — naj se otroci navadijo na grgranje, da se očisti tudi grlo, ki je lahko s svojimi gubami lepo zavetje bacilom. V ostalem je pa tudi jako dobro, da zna otrok za slučaj vratnih boleznih grgrati, kar jako olajšuje zdravljenje.

Mnogokrat se zgodi, da otrok diha med spanjem skozi usta in vsled tega smrči. Tudi to naj stariši preprečijo, ker ima dihanje skozi usta za posledico, da zgornja čeljust v razvoju zaostane.

Zelo razširjeno je mnenje, da naj se otroku zobje sicer snažijo, da pa ostalo negovanje ni potrebno, ker itak stalni zobje nadomeste mlečnike. To mnenje pa ni pravilno. Če otroka boli zob, je prva posledica tega, da dobro ne grize, kar povzroča zopet neredno prebavo. Poleg tega pa lahko nastanejo radi razpadlega mlečnika v ustih gnojitve, ki uničijo tudi še v mesu se nahajajoči stalni zob.

Treba pa je pripomniti, da nastane po predčasni odstranitvi mlečnikov v čeljustni kosti brazgotina, ki ovira čeljust v razvoju. Posledica nezadostno razvite čeljusti pa je, da stalni zobje, ki so močnejši od mlečnikov, nimajo prostora in stoje izven vrste.

Stariši, da se izognete vsemu temu, pustite otroku pregledati zobe že s 3 leti in na to redno vsakega $\frac{1}{4}$ ali $\frac{1}{2}$ leta. Na ta način se mu bodo mogli plombirati mlečniki skoro brez bolečin in otroka ne bo nikdar strah odpreti usta.

Menjava zob prične s 6. letom in sicer zraste najprej za zadnjim mlečnikom prvi veliki stalni kočnik, na kar šele prično v 7. letu izpadati zobje,

Če je ostal mlečni zob s pomočjo plombiranja pravilno dolgo v čeljustih, je, ko izpade, brez korenin in je videti pod njim že stalni zob.

Stalni zobje zrastejo v gotovem redu, najprej v spodnji in potem v zgornji čeljusti, in sicer:

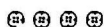
v 7.— 8. letu srednji sekavci,	v 8.— 9. letu stranski sekavci,
v 8.—11. „ prvi mali kočniki,	v 10. „ drugi mali kočniki
v 11. „ podočniki,	v 12.—14. „ veliki kočniki.

Ko zraste drugi veliki kočnik, je menjava zob, ki se vrši brez neprijetnosti, končana.

Največje bolečine povzročajo zobje modrosti, (tretji veliki kočniki), ki pa se prikažejo šele v 20.—24. letu.

Ljeskovský
kroj
(Čehoslovaška)

Kadar gre za žensko, se moški nakloni pred njenim talentom, a pred njeno lepoto se pripogne.

(Engel.)

O vonju in parfumih. (M. Ravnikova.)

Izmed peterih čutov, ki so v našem animalnem življenju tolike važnosti, je vonj najmanj pojasnjen. Znale so nam pravzaprav samo praktične vrednote njegovega delovanja: nadzoruje zrak in nam takoj javlja prisotnost škodljivih ali neprijetno dišečih plinov; je izvrsten kemičar, ki preiskuje živila in takoj „zaviha nos“ nad pokvarjeno hrano. Izborno se razume tudi na higijeno in se ne da podkupiti izlahka.

To bi bila praktična stran njegovoga delovanja. Poleg tega pa izvršuje vonj tudi še funkcijo, ki nima nikakega določenega smotra, vsaj na videz ne. Z njim zaznavamo razne vonjave, ki so za naše telesno življenje brez vsake koristi; pač pa reagirajo na duševno razpoloženje. Če povonjaš, na primer, duhtečo cvetko, ali te ne prevzame neizrazen občutek ugodja, kot da je priplulo k tebi hrepenenje iz daljnega sveta; včasih te poboža kot rahel, topel dih ali pa ti vzbudi v duši celo simfonijo barv in tonov...

Zakaj nam je naklonila priroda ta čut, ki ni neobhodno potreben našemu organizmu, ampak služi pravzaprav v to, da sprejemamo potom njega duševne užitke? Tajna, ki se vanjo odeva nesmotrenost te funkcije, je tembolj zanimiva, ker vemo, da priroda snuje in tke vedno z določenim smotrom in s praktičnim ciljem, tudi takrat, ko nudi na videz golo zadoščenje. Tako na primer privabijo cvetice žuželke z medico in s cvetnim prahom, pa ne iz gostoljubnosti, ampak zato, da izvršujejo medsebojno oprasovanje. Duh jim ne služi za vabo, zakaj mnoge cvetice, ki zelo prijetno vonjajo, se oprasujejo samolastno. Nejasno je torej, čemu služi cveticam duh, in prav tako ne moremo doumeti, čemu jih vonjamo. Človeški um je ugrabil prirodi že nešteto tajen, a tega do danes še ni mogel pojasniti. Zdi se, da se razvija čut vonja sporedno z napredkom človeške civilizacije in kulture. Primitivni človek gotovo ni poznal užitka prijetnih vonjav; pa tudi dandanes opazamo, da imajo izobraženci več zmisla zanje kot kulturno nižje stoječi ljudje. Toda ta nazor najbrže ne bo absolutno veljaven, zakaj priznati moramo, da je ta čut zelo razvit pri kmetiškem ljudstvu. Pomislimo le, kako nežnega pomena sta rožmarin in nagelj v ljubezenski idili dveh vaških zaljubljenecv.

Kolikokrat ju omenja narodna pesem, ta verni odsev narodovega čustvovanja! Zakaj je vzljubila preprosta duša prav te cvetice? Nageljnove cvet se je omilil že po lepi obliki in barvi; rožmarinovo skromno lice pa bi ostalo neopaženo, ako bi njegov otožni vonj ne vzvalovil naših čustev! „Rožmarin ima svoj duh, naj bo zelen al' pa suh,“ poje narodna pesem. — Kmetiški človek je globoko dovzet za razne vonjave, ki jih izžariva priroda in doumeva podzavestno mnogo skrivnosti. Zaznava zdravilne zeli, zorenje trav, in kako se mu širijo prsi v neizraznem zadovoljstvu, ko vsrkava vonj sveže preorane zemlje; temne brazde se blešče v solncu in orač razume njih bajen dih. Večkrat dozna z vonjem veter, ki donaša dež, po zimi mu „po snegu diši“ i. t. d. — Vonj je torej prevažen čut, ker prevaja skrivnostne tokove, ki vežejo človeka z ostalim stvarstvom. Brez-

Chodský
kroj
(Čehoslovaška)

dvomno se nahaja ta čut na poti izpopolnjevanja in kdo zna, kakšna presenečenja še donese njegov razvoj.

Zgodovina prča, da so imeli že najstarejši civilizirani narodi mnogo zmisla za aromatične vonjave. Da so povečali svečanost verskih obredov, so sežigali na žerjavici dišeče rastline, smolo in brezdvomno je duhteči dim vplival mogočno na religiozno razpoloženje. Od tega načina proizvodnje je nastalo tudi ime parfum (per fumum). Stari narodi so poznali le težke parfume, kakor moščjak, kadilo, mira, ambra, žafran in alojo. Zlasti egipčanski duhovniki so dobro poznali skrivnosti različnih dišav, ker so imeli privilegij, napravljati dišeče tvarine za balzamiranje trupel. Za časa Ptolomejev so bili egipčanski produkti znani širom sveta. Kleopatra je v svojih bajnih vrtovih gojila nebroj dišečih rastlin in ko se je peljala z ladjo Antoniju naproti, je rafinirana zapeljivka dala parfimirati celo jadra. Dalje nam pripoveduje biblija, da so sv. Trije kralji poklonili novorojenemu Jezusu poleg zlata, tudi kadila in mire. Uporabo parfumov opazimo tudi pri Izraelcih, ne samo pri verskih obredih, ampak na splošno. Rutha se par-

fumira, da ugaja Boožu, Judita da zapelje Holoferna. Nedvomno moramo v orientu iskati izvor dišavam; še danes goje nekateri iztočni narodi plemenite vrtnice, iz katerih dobivajo rožno olje. Krasne rožne nasade imajo tudi Bolgari v dolini reke Marice in Tundže.

Dišave so rabili že pri Grkih in Rimljanih, zlasti v dobi splošnega telesnega in nramnega propadanja. Rimljani starega kova so obsojali parfumiranje kot znak pomehkuženja in poet Marzial je celo izustil krilatico: „Slabo diši, kar dobro diši.“ Horacij, Ovid in Katul govore o dišavah, ki so jih uporabljale tedaj ženske pri toaleti. Najbolj znani parfumi so bili: rhodium, sestavljen iz rož, lirinum iz lilij, poznali so tudi že sivkino olje.

V srednjem veku so bili zlasti Arabci pravi umetniki v izdelovanju parfumov. Križarske vojske so zanesle dišave tudi v Evropo in nekatera italijanska mesta, kakor Benetke, Firenze in Genova so delala z njimi sijajne kupčije. Najboljši odjemalci so bili seveda vladarski dvori, zlasti francoski. Katarina Medicejska je poklicala na svoj dvor več italijanskih izdelovalcev dišav. In kardinal Mazzarin je rekel o kraljici Ani Avstrijski, da bi za dragocene parfume in razkošno perilo storila vse. Tedaj je dominirala med francoskim plemstvom florentinska irida. Seveda so se parfimirali tudi moški. Ludovik XIV. je imel na dvoru rokavičarja, nekega Martiala, ki je v njegovi navzočnosti varil razne dišave. Zloglasna kurtizana Madame de Pompadour je menjavala parfume vsak dan. Samo za njene dišave je izdal Ludovik XV. nad pol milijona! Razkošnost parfumiranja se je nekoliko poglobila z revolucijo; pozneje pa je zopet mogočno vzvalovila po zaslugi lepih gospa Napoleonove dobe, Madame Tallieri, Josipine Beauharnais i. dr.

V moderni dobi se je izdelovanje parfumov tehnično zelo izpopolnilo, glede kakovosti pa razvojna črta skoro povsod pada in postaja mnogokrat volgarna. Velika industrija proizvaja mnogo; da dvigne konsum, mora nastaviti nizke cene. Temu primerno prihajajo na svetovni trg nepristni, manj vredni izdelki, tako neskončno volgarni, vsiljivi in kričeči, da žaliyo količkej razvite vonjalne živce. To so predvsem težki, surovi nemški parfumi, ki se niti od daleč ne dajo primerjati z odličnimi izdelki nekaterih francoskih tovarn, ki so ostale zveste tradiciji in pošiljajo v svet le pristne, prvovrstne izdelke. Imena Grasse, Coty so svetovnoznan.

Maeterlinck, znani francoski pisatelj in veliki ljubitelj prirode, opisuje v svojem delu, kjer govori o inteligenci cvetic, pridobivanje parfumov v divni pokrajini med Cannes in Nizzo. Od januarja do decembra so brda in doline posute z najplemenitejšimi cveticami. V maju in juniju kraljujeta divna roža in čudoviti jasmin; okoli teh pa se vrsti vijolica, naivna narcisa z začudenim pogledom, reseda, nagelj, mimosa, pa oranževac, sivka, španska košeničica, opojna tuberoza in mnogo drugih.

Vso to krasoto dovažajo v tovarne, kjer v širnih sobanah odtrgavajo delavke cveticam venčne liste, ki se zgrinjajo okoli njih kakor pestri valovi. Da, to je prav res pravljična industrija! — Zelo različen je način, kako

izvabiti cveticam bajno skrivnost njihovega srca in jo shraniti v kristalni čaši. Znana stvar je, da so rože zelo uslužne in oddajajo svoj prelestni vonj radevolje, skoro naivno, brez protesta. Venčne liste nabašejo v velikanske kotle in puste, da kroži skozi vodna para. Polagoma se izločuje rožno olje, dražje nego biseri, in se odceja po kapljicah skozi ozko stekleno cev v ogromno retorto, iz katere se počasi solzi divna rožna esenca.

So pa druge cvetice, kakor jasmin, tuberoza, ki ljubosumno varujejo svoj zaklad globoko v cvetni čaši in si ga dajo iztrgati šele z nasiljem, po mnogih, neskončnih mukah. Mučitelj dene na stekleno ploščo dva prsta debelo plast masti in položi na natezalnico uboge cvetke. Prav kmalu jim tolšča izpije duhtečo skrivnost; vsak večer odstranijo izčrpane liste in jih zjutraj nadomestijo s svežo ploščo. Šele po treh mesecih, ko je požrešna tolšča izsrkala devetdeset plasti, je tako nasičena z duhom, da ne more sprejemati novih žrtev. Edina vijolica kljubuje tej torturi z mrzlo tolščo; njo prisili šele plamen, da izda svojo plemenito skrivnost. V to svrho razgrejejo svinjsko mast in le temu barbarskemu postopanju se mora ukloniti nežna cvetka in izročiti opolzki tolšči svojo skromno, a tako plemenito dušico. S tem pa drama še ni končana. Sedaj morajo oteti zaklad, ki ga je pogoltnila prostaška tolšča; napojijo jo z alkoholom in na ta način izpusti svoj plen. Sedaj pa poseduje alkohol skrivnost. Tudi on jo hoče ohraniti zase, zato mučijo, natezujejo tudi njega, ga izparivajo, kondenzirajo in slednjič po tolikih avanturah kaplja v posodo čista, dragocena tekočina, neizčrpna in skoro neminljiva.

Nekatere tvornice uporabljajo pri izdelovanju dišav žvepleni vodik in petrolejski eter; tako se sicer izločuje hitreje dragocena snov, toda producirajo se manjvredni izdelki in zastruplja duša cvetic.

Kar se tiče uporabe parfumov, naj se rabijo zelo zmerno, s tisto diskretnostjo in taktom, ki je lasten osebam finega čuvstvovanja. To veljaj tudi za najfinejše izdelke, zakaj moderna kemija je sicer ugrabila cvetkam duhteči zaklad, ni pa se ji posrečilo ublažiti ta aroma, ki se ne more meriti s pristnim cvetličnim vonjem, ki ima nekaj čudovito svežega, oduševljenega.

Na živce vplivata blažilno rožin in cedrov les; hipno pa jih poživi in okrepi takozvana kolinska voda, ki pa ni drugega kot zelo izčiščen špirit, ki vsebuje vonje najrazličnejših cvetic: rožmarina, sivke, rože, šmarnice, vijolice, bezga i. t. d. ali pa združuje v sebi več vonjev hkratu. Ne izneverimo pa se tudi popolnoma, vsaj kar se tiče posteljnega perila, tradicionalnemu parfumu naših babic, sivki (lavendel) iu materini dušici (timijan), ki vplivata pomirjevalno na živce. Velikomestna dama bi se tem besedam pomilovalno-porogljivo nasmehnila, zakaj v njeni rafinirani erotiki so omamljivi parfumi velike važnosti. Telesno in duševno zdrava žena pa bo odklanjala te vrste užitke, ki vodijo slednjič v perverzno naslado, in bo tem pravilneje izbirala in uporabljala parfume, čim globlja je njena duševna finesa in dostojanstvenost.

	IZVESTJA	
--	----------	--

Nepoznani sestri naši!

Vrnili so se tržaški otroci od tebe, plemenita žena:

Pred tremi meseci so plakale naše matere na kolodvoru; prebridke so bile njih solze, ko so izročale blede in malodušno dete neznani ženski roki, ki mu je pač ponujala hrane in zraka, toda odtegovala ga toploti režne materinske ljubezni. Tudi danes plačejo matere na istem kolodvoru, a njih solze so izraz nepopisno radostnega iznenadenja in globoke hvaležnosti. Iz voza se je usula kopica otrok, rdečeličnih in bujnih, novooblečenih in bogato obloženih z darovi. S smehom objemlje dete solzno mater, a ginjenosti ne čuti.

Zakaj ne?

Ti, plemenita nepoznana žena, si mu izkazala toliko dobrote, toliko sočutja in ljubezni, da si zakraljevala v njegovem nežnem srcu kot prava mati. Tvoja slika stoji pred očmi hvaležnega deteta tako živo, da je ne more otemniti niti objem lastne matere!

Ni je besede, ki bi mogla dovoljno opisati vse, kar si dala tej deci ti, plemenita sestra naša! Najizrazitejši dokaz ti je dal pač otrok sam, ko se je ob slovesu jokaje stiskal k tebi — prizor, ki bi moral ne samo ganiti, temveč celo raniti rodno mater, če bi mu bila priča!

Tisočkrat bodi zahvaljeno tvoje plemenito srce! Najiskrenejšo zahvalo pa naj prejme tudi tvoj mož, tvoja družina, tvoji cerkveni in posvetni predstojniki: saj so vsi požrtvovalno in uspešno sodelovali za spas naše dece.

Zahvaljene tvoje njive, travniki, solnčni žarki, ki so blagodejno dopolnjevali delo roke in duše tvoje.

*Odbor „Ženskega dobrod. udruženja“ v Trstu,
oktobra 1923.*

⊗ ⊗ ⊗ ⊗

PO ŽENSKEM SVETU

Petindvajsetletnico «Zavoda šolskih sester» so praznovali začetkom septembra v Tomaju. Proslava se je vršila jako svečano in obenem tudi prav prirčno. Na sporedu je bila ginljiva nagrobna počastitev, cerkvene slovesnosti, govori predstojnikov ter sedanjih in bivših gojenk, deklamacije, petje, dramatični prizori in razstava ženskih ročnih del. S številno udeležbo so pokazali naši ljudje, da visoko cenijo pomen tomajskega zavoda, ki more po 25-letnem obstoju znamenovati tako krasne uspehe na polju dečje vzgoje, dobrotelosti in splošnega ženskega napredka.

Feministična aliansa v kraljevini SHS je imela minuli mesec v Ljubljani ustanovno skupščino. Zastopana so bila ženska društva iz vseh krajev države. Namen novega udruženja je smotreno udejstvovanje občega ženskega vprašanja v korist žene, dece in celokupne socialne družbe. Glavno sredstvo za izvršitev tega načrta vidijo feministke v pridobitvi volilnega prava; temeljno izhodišče njih programa in delovanja pa tvori načelo: žena razvijaj vedno in povsod le svoje ženske sposobnosti in ne posegaj v delokrog moža; obratno pa naj se mož udejstvuje le na svojem polju in naj prepusti ženi vse one panoge javnega dela, ki bolje odgovarjajo ženski

nego moški sili. Z ustanovitvijo F. A. razširja Jugoslovanka svoj delokrog z dosedanjega narodnega in dobroteljnega polja na kulturnopolitično poprišče. Ker smo dosedaj pri nas poznale feminizem le prav malo ali celo od pogrešene strani, zato bo naš list podrobneje poročal o programu omenjenega udruženja in objasnjeval čitateljicam pravo bistvo ženskega gibanja.

Kongres Kršč. ženske zveze v Ljubljani — 25. avg. t. l. — je združil katoliško misleče slovensko ženstvo k navdušeni manifestaciji ženskih zahtev. Omenjeno udruženje je nedvomno najštevilnejše v Sloveniji. Na zborovanje je poslalo poročevalke iz vseh slojev. Gnjiljivo in razveseljivo je dejstvo, da so govorile tudi kmetice in tako dokazale, da je bistvo ženskega vprašanja prodrlo že do priproste žene. Sprejete so bile resolucije, ki zahtevajo krščansko vzgojo v osnovni, meščanski in srednji šoli, absolutno zaščito cerkveno sklenjenega zakona, pravice nezakonskega otroka, izboljšanje plač zasebnim in državnim nastavljenecem, kar edino more vrniti mater družini in rešiti deco, enakopravnost z moškim ter z njo združeno aktivno in pasivno volilno pravico.

Turkinja v parlamentu. Do poslednjega časa je bila Turkinja najbolj nesvobodna žena. Niti lica ni smela pokazati v javnosti, kaj šele da bi iskala kakih pravic! Sedanja politična vlada pa se je postavila na stališče modernih držav in hoče vse turško javno in zasebno življenje prepoznati z zapadnim napredkom. Turkinje zapuščajo harmsko življenje, oblačijo in vedejo se kakor druge žene, celo politična prava jim daje država. Tako je v sedanjem parlamentu zastopano ženstvo: soproga Kemal paše je bila izvoljena za prvo državno poslanko. Je jako lepa in izobražena žena; kot kandidatinja je obetala, da bo stremela po vsestranskem izboljšanju turškega javnega in zasebnega življenja.

Nietzsche in žena. Friedrich Nietzsche je filozof svetovnega slovesa. Malokateri učenjak pa je ženam tako znan kakor on; saj baje ni še nihče drugi izrekel toliko strupenih in pikrih besed na račun žene kot on. Vendar je znano iz njegovega dopisovanja sestrí, da si je vse življenje želel ljubezni in je globoko hrepenel po ženi. V letu 1886. je pisal sestrí Elizabeti: »Za delo so mi potrebne vse sile: zdravje, samoča, dobra volja in morda tudi žena«. Ob drugi priliki pa je še jasneje izrazil to željo. Istega leta je šel v München obiskat starega znanca, kateri mu je predstavil svojo lepo in izobraženo ženo. Pa je takoj pisal sestrí: »Čas bi bil, ljuba Elizabeta, da bi mi našla soprogo, ki naj bi bila vesela, lepa in še mlada; malo, pogumno osebo, ka-

kor je družica mojega prijatelja. Toda predno bi se poročil, bi moral vprašati samega sebe: ali si prepričan, da boš mogel razgovarjati s to ženo prav do tvojih starih dni?« Ker pa je njegov nemirni duh zaman iskal tako ženo, je opazoval zakone in zavidal druge, predvsem Kozimo, ženo Riharda Wagnerja, ki jo je imel vedno pred očmi in bil do blaznosti zaverovan vanjo. Ko je bil star 38 let, se je seznanil v Rimu z mlado, lepo in izredno naobraženo Rusinjo. Predstavljen ji je bil v baziliki sv. Petra. Vplivala je nanj s čudovito privlačnostjo in zaljubil se je. Toda ona ga ni razumela in je rajši vzela njegovega prijatelja, mladega profesorja. Pripovedujejo, da je par dni pred smrtjo srečal na potu blizu bolnice — kamor so ga zaprli kot blaznega — mlado deklico, sedečo v travi. Nepisno se je je razveselil, se sklonil nad njo ter ji govoril sladke besede ljubezni in bolesti.

MATERINSTVO

Neiznošeno dete. Pravilno nosi žena dete pod srcem 280 dni, t. j. 9 mesecev. Včasih pa pride otrok prej na svet, v tem slučaju ni iznošen. Tako dete je vsekakor slabejše od pravočasno rojenega. Narava zahteva, da se mora dete 9 mesecev hraniti z materino krvjo in toploto; če pa mu je to odvzeto, treba dati umetnega nadomestila, ki pa seveda nikoli ne odtehta naravnega. Prezgodnjim porodom so večkrat krive matere same, ker se dovolj ne čuvajo. Dviganje prevelike teže ali dolgi skoki često povzročijo nenadni porod. Pri nekateri ženi pa so kite, ki drže maternico, prešibke; ko se dete razvija, ne drže kite več njegove teže, mati ne more iznositi. Poznam ženo, ki je večkrat zanosila, a vsakokrat porodila s šestimi meseci. Pre-rane porode povzročajo tudi spolne bolezni. Neiznošeno dete je lažje in manjše; normalni otrok tehta 3 kg ali več ter meri 50 cm; vendar so tudi pravočasno rojeni otroci, ki dosegajo 2½ kg teže in 45 cm dolžine. Iznošeno dete je rdeče ali bele polti, polno in sveže. Lice mu je polno, vedro in ne starikavo nagubano. Laske ima že precej močne in izrazite barve; neiznošeno dete pa ima nedoločno barvo las. Nohti so popolnoma razviti na ročicah in nožicah. Hrutanec v ušesih in nozdrvih je že trd, razvita so prsa in spolovilo. Takoj ko pogleda v svet, zaplače s polnim glasom; neiznošeno dete pa le stoka. Normalnemu otroku se takoj javljajo vse sile organizma: močno sesa, pravilno in lahno diše, telesno potrebo opravlja redno. Seveda često tudi iznošeno dete ne kaže vseh teh znakov, a v tem slučaju moramo iskati vzroke v boleznih. Drugačno je tudi dete od mladih in zdravih roditeljev,

drugačno od bolnih in iztrpljenih. Dečki so navadno močnejši nego deklice, dvojčki šibkejši nego poedino rojeni. Tretje ali četrto dete je navadno močnejše od prvega, a zadnje v dolgi vrsti porodov gotovo jako slabotno.

Napačno je mnenje, da s sedmimi meseci rojeno dete živi, z osmimi pa ne. Čim dalje je dete v materinem telesu, tem več upanja je na njegovo življenje in zdravje. Neiznošeno dete je tudi pozneje bolj občutljivo in ga je treba vedno skrbno čuvati. Preranemu novorojenčku pa mora že celo biti posvečena vsa skrb materina. Pravilna prehrana in toplota sta temelj njegovemu obstanku. Skrbno zrejeni novorojenček se lahko kljub preranemu rojstvu dovoljno okrepi in usposobi za odpor proti poznejšim boleznim.

P.

«Zavod za socialno-higijensko zaščito dece» so pred kratkim otvorili v Ljubljani. Ima dva pododdelka: dispanzer za deco ter «Dejci in materinski dom kraljice Marije». Dispanzer deluje kot poliklinika brezplačno za vso ono deco do izpolnjenega 14. leta, ki je brez sredstev in ki tudi drugod ni upravičena za brezplačno zdravniško oskrbovanje. V dispanzerju je tudi posvetovalnica za vse matere brez razlike v gmotnem in socialnem stališču, kadar žele nasvete v nosečnosti, ali o negi in vzreji dojenčka ter malega deteta. «Dejci in materinski dom» sprejema doječe matere z ono deco, katere eksistenca je drugače ogrožena in je radi tega njeno zdravje brez posebne strokovne nege v nevarnosti. V «dom» sprejemajo tudi dojenčke brez matere, če so zapuščeni in potrebni nege v zavodu, ter umetno hranjene dojenčke, ki trpe na slabih prebavi in se ne morejo uspešno lečiti na polikliniki.

Radi pomanjkanja prostorov sprejema zavod le omenjeno število dojenčkov in mater, namenjen pa mu je zato širji delokrog. Dispanzer in «dom» tvorita skupaj higijensko materinsko šolo. Tu se bo vršil teoretično-praktični pouk o vzgoji negovalk za dojenčke, za dispanzerske sestre, potujoče učiteljice dečje higijene, pouk za matere, prirejali se bodo materinski večeri itd.

Marsikomu se zdi taka javna zaščita dojenčka in matere odveč, češ, čemu to, saj mora že sam instinkt žene in matere zadeti pravo glede nege in vzgoje deteta, odraslo dekle in mlada mati naj se učita le od lastne matere, tam imata najboljšo šolo, vsak naj sam skrbi za svojo deco.

Če pa pogledamo nego dece v širjih plasteh ljudstva, pa vidimo, da ta izgovor ne zadostuje. Kako malo je naše žensstvo poučeno o pravilni negi, o prehrani in higijeni deteta, o njega vzgoji i. t. d.! Zato se ne smemo čuditi pogosti umrljivosti naše dece. Velikemu številu poha-

bljencev moramo iskati vzroke tudi v isti dobi, ko otrok «vendar nič ne potrebuje».

V detetu je naša bodočnost. Ono raste, postane mož, žena in soddločuje o usodi drugih. In to dete je v rokah matere. Kakor ga bo ona vzgojila, tako bo. Od telesnega zdravja je odvisna tudi duševnost otrokova. Zdravo dete se vse hitreje in lepše duševno razvija. Vedni želodčni in črevesni katari ter nešteto drugih bolezni v nežni detinski dobi vplivajo prav močno na razvoj možganov in s tem na inteligenco deteta, pa tudi na vse njegove duševne in telesne sposobnosti v poznejši dobi.

Zato ne more biti vseeno, kakšna je mati; je li poučena o vsem potrebnem, pozna li važnost redne in pravilne prehrane, uporabe solnca, zraka, vode? Pouk o najrazličnejših življenjskih strokah je iz potrebe po uspešnejšem izpolnjevanju prešel iz družine v javnost, tudi pouk o negi in zaščiti dece mora radi svoje važnosti preiti iz družine v javnost. Saj so naše žene tako željne pouka. Kakor hitro se jih nekaj sestane, takoj zasučejo pogovor na otroke in rado poslušajo najzgovornejšo. V tem zanimanju so si vse enake, čeprav je njih socialno stališče različno. Tudi izobraženka prav rada čuje nasvete preproste žene, ki se ji zdi razsodna in izkušena. Ustanova omenjenega zavoda, zlasti pa materinska šola, bo zato neprecenljivega pomena ne le za siromašno deco in mater temveč tudi za širji krog ženstva.

—e—

GOSPODINJSTVO

Kako naj se vedemo pri jedi. Nič ni mikavnejšega, kakor gledati nekoga, ki zna pravilno jesti in pravilno uporabljati jedilno orodje. Nasprotno pa te mine slast do jedila, ako sedi poleg tebe nekdo, ki cmoka in hlasta in sreblje, da gredo človeku kar mravljinci črez hrbet. Predvsem — ali smo sami ali pa v družbi — moramo gledati, preden sedemo k mizi, na snago rok in nohtov, ker tega ne zahteva samo olika, ampak tudi higijena. Ako sem kam povabljena na obed, tedaj se postavim na prostor, ki mi je odkazan, in sedem šele, kadar sede gospodinja, gostitelj. Ako je to v družinskem krogu, tedaj se molče nekoliko poklonim proti dotičnemu, ki ima častno mesto, oziroma proti gostitelju. Nato šele sedem kolikor mogoče brez glasnega prerivanja stolov. vzamem prtič, ki je pripravljen, ter si ga pregrnem črez naročje. Zatikati prtič za vrat je nedostojno. Tudi ne jem kruha pred juho. Ko začne jesti oseba, ki ima častno mesto pri mizi, tedaj šele vzamem žlico v roko ter začnem. Brisati pribor s prtičem je nedostojno. Žlico primem ko-

likor mogoče na koncu ročaja, tako da leži palec zgoraj, kazalec in sredinec spodaj. Preprepolne nosim v usta tako, da držim konec obrnjen proti ustom. Pri jedi pazim, da ne srebljem in ne cmokam ter ne piham in ne prelivam juhe. Ako je prevroča, tedaj mirno počakam, da se ohladi. Ko pojem juho, položim žlico na krožnik. Težje kot žlico je uporabljati nož in vilice. Nož, ki je pripravljen na desni krožnika, vilice pa na levi, primem zopet kolikor mogoče na koncu ročaja in sicer tako, da je konec ročaja skrit v dlani. Meso režem sproti, natikam na vilice in nosim v usta. Proti vsakemu pravilu pa je, nositi nož v usta. Kdor je z nožem, tak sploh nima pravice jesti pri mizi. Medtem ko grizem, odložim pribor na krožnik. Zelenjavo, priloge jem z vilicami. Istotako ne potrebujem noža za faširane zrezke, za ribe. V takih slučajih si pomagam na ta način, da imam v roki košček kruha, v desni pa vilice. Ribje koščice odstranim s kruhom. Ako imam vzeti kaj iz ust, n. pr. koščico, napravim to kolikor mogoče nevidno, s prtičem, žličico, vilicami. Ko neham jesti, odložim pribor tako, da sta ročaja noža in vilic obrnjena proti desni.

Med jedjo pazim, da ne škrtam z nožem. Kadar vzamem ponujeno jed, moram paziti, da vzamem po vrsti in da potem zopet pravilno odložim pribor. Vzamem samo toliko, kolikor si upam pojesti. Puščati na krožniku je za gospodinjo žaljivo. Vzamem rajši manj, pa zato dvakrat. Kruha ne režem, temveč ga lomim po koščkih. S polnimi usti govoriti je nedostojno. Pretiho govoriti ali šepetati je nelepo, ker lahko kdo sumi, da se govori o njem. Političnih govorov se je pri mizi ogibati, ker so ljudje različnega prepričanja. Istotako se je ogibati predmetov, ki bi lahko koga užalili. O jedi sami preveč govoriti ni potrebno. O govorjenju ne le pri mizi, ampak povsod velja pravilo: v govoru naj bo izražena uljudnost in pravilnost. Preveč ljubeznivosti, zlasti ako je ta prisiljena, ni na mestu. Govoriti pravilno, ogibati se tujk, nam bodi dolžnost.

Čase prijemamo s tremi prsti kolikor mogoče spodaj, nikdar pa ne ob robu. Ako čutimo potrebo, očistiti si zobe, storimo to popolnoma neopazeno. Naravnost gnusno pa je, drezati po zobeh s klinčkom ter ga potem zagnati na krožnik. Tudi prtič je treba pravilno uporabljati ter si z njim brisati le usta, ne pa tudi pribora in nosu. Ko je obed končan, tedaj čakamo, da vstane prvi tisti, ki ima častno mesto, potem šele drugi.

Vse to se zde marsikomu malenkosti, ali vendar se pogosto po teh sodi človek ter se zelo moti oni, ki misli, da se

v družbi lahko izhaja brez navedenih pravil.

Bodimo zlasti gospodinje natančne tudi v tem ter zahtevajmo od svoje družine, da se vede pravilno pri mizi.

Jerica Zemljanova.

Lončena posoda je trpežnejša, če jo pred uporabo prekuhaš. Novo deni v drugo posodo, polno mrzle vode. Nato jo postavi k ognju, kjer naj počasi in dolgo vre. Potem pa naj se ohladi v isti vodi.

KUHINJA

Nadevani paradižniki. Lepe, zrele in gladke paradižnike operi in odreži ostanke stebelca. Nato razpolovi vsakega v vodoravni smeri, iztrebi seme in sok, da dobiš globinice. Nato jih položi na neprerezano stran. Napolni jih s sledečim nadevom: oprazeno seseklano meso, petršilj in surov riž, sol in poper. Nato malo polij nadev v paradižniku z mrzlim oljem: zloži jih drugega poleg drugega v kozico ter nalij olja. Pokrite praži v peči, na štedilniku ali na oglju. V tem slučaju je dobro, da denes na pokrovko malo žarečega oglja. Da se jed ne pripali, večkrat potresaj kozico ali pa narahlo privzdigu paradižnike s tankim nožem, — Nadevane paradižnike spečeš lahko tudi na lesici (gradeli). Namaži jo z oljem in peči na njej paradižnike kakor ribe. Predno jih vzameš od ognja, jih polij z oljem in jih pazno vzdigni z nožem. Najpripravnejše so lesice z razori, v teh nabrano olje zopet lahko polivaš na sadeže. Tako pečeni paradižniki so okusnejši nego v kozici. Nadevane paradižnike serviraš s polento, z dušenim rižem ali tudi s krompirjem.

Nadevana paprika. Odprti sveže papriko pri stebelcu, izdolbi ji seme ter jo nadevaj. Za nadev zarumeni na masti čebulo, peteršilj, seseklano meso, poper in sol; temu prideni malo riža, zalij z vodo ali juho ter pokuhaj. Nazadnje primešaj še jajce; napolni s to zmesjo papriko ter zamaši odprtino s koščkom kruha. Nato speci papriko v kozici, obračaj jo z nožem, da se zarumeni od vseh strani. Nadevano papriko serviraš samo z zabelo, kjer se je pražila, ali pa v omaki. V ta namen, deni papriko na toplo, v dolični zabeli pa zarumeni čebulo in moko ter preceđi v to kuhane paradižnike. Ko se omaka dovolj pokuha, polij ž njo papriko. Za nadev vzameš mesto riža tudi namočen kruh, mesto govedine pa teletino. Na 1 kg paprike računaš $\frac{1}{4}$ kg mesa, 10 dkg riža in 1-2 jajci.

Nadevane bučice. Mlade male bučice operi, jim narahlo ostrgaj kožico, izdolbi jim seme in mehko meso ter jih napolni z istim nadevom kakor papriko,

Tudi praži jih tako, le da jih moraš večkrat polivati z zabelo. Najokusnejše so na maslu. Serviraj jih same, kakor so.

—a—

HIGIJENA

Malokrvnost je čestokrat prvi začetek težke bolezni. Zato je ne smemo zane-marjati. Mestni otroci so navadno blede polti. Ako jih pošljemo na kmete, kjer imajo dovolj čistega zraka in tečne hrane, se jim lica kmalu pordeče. So pa tudi ljudje, ki so vedno blede, dasi imajo dovolj krvi in so zdravi.

Malokrven je oni človek, ki mu ni blede samo lice, nego tudi zobno meso in očesna mrenica; poleg tega mu je koža uvela in suha. A tudi debel človek je lahko malokrven. Malokrvne osebe se hitro utrudijo, razburja jih vsaka malenkost, pogosto jih boli glava, vrti se jim v glavi ter se celo onesveščajo. Navadno imajo tudi slab tek in prebavljajo neredno.

Glavno sredstvo proti bledičnosti je svež zrak, dobra hrana, zlasti mleko, sirovo maslo, močnate jedi in zelenjava ter mir. Malokrvnost se zlasti pojavlja pri deklicah, kaže se v slabi volji, ki se loteva otroka ob vsaki malenkosti. Prevelika strogost v tem primeru ni na mestu; vendar tudi popustljivost ne sme segati predaleč. Vsekakor mati ne sme pozabiti, da šibko telo nima dovolj duševne moči in odporne sile in otrok se čestokrat res ne more obvladati. Skrbeti treba pravočasno, da odgojimo zdrave, krepke ljudi. Kar je bilo v otroških letih zamujenega, je prav težko pozneje nadomestiti.

KNJIŽEVNOST IN UMETNOST

«**Splošna knjižnica**». «Zvezna tiskarna in knjigarna» v Ljubljani je začela izdajati zbirko poučnih, znanstvenih in zabavnih del, izvirnih in prevedenih, v prav ceneni in priročni obliki po zgledu nemške in češke «univerzalk». Znano je, da izhajajo pri vseh narodih v slični izdaji le najboljše dela in v najlepšem jeziku. Sveflovna in domača literatura postane tem potom pristopna vsakomur, saj je založba ustanovljena baš zato, da pridejo najboljše dela za mal denar v roke slehernemu čitatelju. Radi žepnega formata so te knjižice pripravne tudi kot čtivo na potovanju. Doslej je izšlo 5 zvezkov: Ivan Albrecht: Ranjena gruda, povest; Ivan Rozman: Testament, drama; Fr. Milčinski: Gospod Fridolin Žolna in njegova družina, veselomodra črtica; Cvetko Golar: Poletno klasje, pesmi; Mur-nik: Na Bledu, povest. Vsa dela je sprejela javna kritika z izredno pohvalo,

zato jih toplo priporočamo tudi našim čitateljicam.

RAZGOVORI

Odgovori:

1. D. M.: Barvaste madeže odstranimo iz perila tako: V osminki mrzle vode raztopimo 1 žličko sode bikarbne in v tej raztopini namakamo barvaste madeže 1 uro; če je barva močnejša, tudi več. Nato denemo perilo na sonce in slednjič ga operemo kakor po navadi. Včasih izginejo madeži tudi brez solnca.

2. C. R.: Volnene posteljne odeje se operejo najlepše v melki, mlačni vodi, kateri primešamo najprej 30 g salmijakovca in nato isto količino stearinovega olja. Med vlivanjem moramo neprestano mešati.

3. Ida: Potamnelo belo vuncno odelo, pobeli se ovako: Ako je umazano, opere se, ako je čisto, namoči se samo u hladnoj vodi te se izažme ili bolje ostavi se da se ocedi. Zatim se prosumpora, to se učini ovako: uzme se drvena škrinja ili veliki kabao (škač) koga se rabi za pranje, na dno metne se u malu posudu nešto ugljena i pospe se po njemu žlicu obična sumpora (žvepla). Ozgor se dobro rastegne preko dva tri drva (ili stolice) mokro odelo i pokrije se gustim pokrivalom (ponjavom), da se odelo unutra dobro prodimi za četvut ure, paziti treba da se odelo ne zapali. Dobro je, ako se odelo jedanput hitro okrene, da se sa svih strana jednako prodimi. Suši se zatim na suncu.

Na isti način se bele ili čiste košarice za ručni rad, putne košare, kao i svi ostali predmeti sastojeći iz slame, vune ili vrbe, takodjer slamnati šeširi, za koje treba osobito paziti da ne izgube formu kod močenja.

4. Š k o d a: Črv v lesu zamoriš z vbrižgavanjem jedke in zadušljive snovi, kakor je terpentin, brinjev cvet, lavorjevo olje, karbolna raztopina, žveplena sopara, petrolej in podobno. Za vbrižgavanjem in kajenjem je treba zamašiti luknjice z ilovico ali gipsom. — Lesa, ki je prepojen s terpentinom ali karbolom, se črv ne loti. Baje izmami črva iz lesa sveži želod, če je nastavljen blizu lukenj.

Okvir bi bilo treba od notranje strani namazati s terpentinom, česnom ali s pelinom.

Listnica uprave. Onim naročnicam, ki kljub ponovnemu pozivu niso plačale še nobenega obroka, smo s to številko list ustavili. Obenem prosimo vse, ki še kaj dolgujejo, da poravnajo čim prej. Naročnina se plačuje celo- pol- ali četrtletno n a p r e j.

NEPREKOSLJIVO JE MILO GODINA

KATERO IZDELUJE DOBROZNANA
DOMAČA TVRDKA

J. S. GODINA
V TRSTU

VIA DELLO SCOGLIO 316 — TELEFON 18 - 78

POZOR !

Okraski za rakve, pajčolanasta pokrivala, obleke in čevlji za mrtvece. Zaloge na debelo po zmernih cenah pri podjetju

A. RUNZE - Trst, Ugo Foscolo 15

Velika zaloge vina, žganja in likerjev

Jakob Perhauc

ustanovljena leta 1878

Trst, via Xidias 6, Telef. 2-36

Vedno v zalogi in po cenah izven vsake konkurence: pristen istrski tropinovec, kraški brinjevec, in kranjski slivovec. — Lastni izdelki: šumeča vina, šampanjec, šumeči istrski refošk. Lacrima Cristi in druga. — Specialiteta: Jajčji konjak in Crema marsala ter raznovrstni likerji.

ZDRAVNIK

Dr. FR. JAKONČIČ

SPREJEMA

V GORICI, VIA CARDUCCI 6

OD 9.—11. IN OD 3.—4.

K. SUSIČ — TRST

Via Roiano 2 (poleg cerkve)
priporoča

trgovino z raznim manifakturnim blagom.

Velika izbira vseh potrebščin za
šivilje in krojače.

Točna postrežba. Cene nizke.

FRANC NAROBÉ

Trst, Via Commerciale št. 3

priporoča slavnemu občinstvu v mestu
in na deželi svojo dobro založeno

trgovino z jestvinami

in s kolonijalnim blagom. Konkurenčne
cene. Točna postrežba. Na željo se po-
šilja bago tržaškim odjemalcem franko
na dom.

ZALOGA POHIŠTVA

ANTON BREŠČAK

— GORICA —

Via Carducci 14 (prej Gosposka ulica)

Doma, kar manjka, pregleda naj vsak,
Vse naj napiše si pri dnevi luči,
Omare, mize, stole posteljak,
In vse kar rabi sploh v domači kući,
Kar manjka, to mu preskrbi BREŠČAK,
Štirinajst številka, ulica Giosuè Carducci.

Zobotehnični :: ::: Ambulatorij

TRST

Via Sette Fontane št. 6, I. nad.

□□□□

Odprt vsak dan od 9—13
in od 15—19.

Izvršujejo se hitro in točno vsa
dela z zlatom kakor tudi
zobnice s kavčukom

Slovenem 10% popusta, kakor
tudi plačilo na obroke.

DELO ZAJAMČENO.

KNJIGARNA - PAPIRNICARNA - KNJIGOVEZNICA

J. ŠTOKA

TRST

VIA MILANO ŠTEV. 37

ima v zalogi na debelo in drobno
vse pisarniške potrebščine za
šole, občinske, župne in odvet-
niške urade, kakor tudi vsako-
vrstne slovenske knjige, muzika-
lije, molitvenike itd. — Izvršuje
vsakovrstna knjigovezniška dela.

Izvršuje vsakovrstne pečate in tiskovine.

P. n. sodnijam naznanja, da spre-
jema in izvršuje vezanje zemlje-
knjižnih in bančnih knjig tudi v urad-
nih prostorih in na deželi.